**A RESEARCH STUDY ON THE INTERNSHIP
TRAINING PERIOD OF KYRGYZ STUDENTS IN
TURKEY**

Kırgız Öğrencilerin Dil Eğitimi Kazanımlarının Algısı

Üzerine Bir Araştırma¹

Yusuf AVCI²

Ayşe Dağ PESTİL³

Gamze ÇELİK⁴

Abstract

The aim of this research is to analyze the impression and perception of the students studying in Kyrgyzstan about Turkey in terms of some variables. The sample of the study consist of 53 students of Yusuf Balasagun National University of Kyrgyzstan, University of Kyrgyzstan Social Sciences and Kyrgyzstan Turkey Manas Universty who visited the province Antalya in Turkey for internship training. The research was descriptive and descriptive survey model was used. For the collection of the data, a questionnaire form was used. In data analysis, the questions evaluating the students' internship experience were sorted into sub-categories. The averages and frequencies of the items in the sub-categories were determined and survey questions were interpreted according to these numerical data. Results provided by the analysis displays that more than half of the participants marked the item 'I think we traveled from Bishkek to Antalya without any problem' as 'You're absolutely right'. Additionally, more than half of the participant students answered the item 'When we arrived in Antalya, the company welcomed and took us to our permanent residence' as 'you are absoluteley right'. This demonstrates that the company Works in principles, with plans and schedules. Most of the participant students marked the item 'Company officilas act equally to employees' as 'I do not agree' while several marked as 'I agree'. The positive or negative bahaviours of the company can result in some social facts. While positive behaviours create positive effects on the students and orients their thoughts in favor of Turkey and its public, the negative behaviours prejudices students against the country and its society. The behaviours in the workplace generally perceived as the characteristics of the society and taken as a role-model. It is supposed to be more sensitive to the equal treatment of employees of the employer in the whole kinds of work-environment. The institutional structure and human resources in the related sector, such as the functioning of the social structure, carry out a synergy and formation with different factors. Our study analyzes the effects and

1 Bu makale SUA-2018-2766 proje kodlu "Dil Pekiştirme Programının Sosyo-Linguistik Açidan Değerlendirilmesi" adlı ÇOMÜ BAP projesinden üretilmiştir. Ayrıca bu makale 10. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi ULEAD'da 20-22 Nisan 2019 tarihinde Alanya'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

2 Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. yavci@comu.edu.tr

3 Öğr. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

4 Arş. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

ArticleHistory:

Received

24/07/2019

Received in

revised form

24/07/2019

Accepted

02/12/2019

Available online

20/12/2019

contributions of sociolinguistic factors on the social interaction within the scope of this experimental social study.

Key words: Socio-linguistic, perception, phenomenon, questionnaire, language reinforcement program, Kyrgyzstan, Turkey.

Öz

Bu araştırmanın amacı; Kırgızistan'da öğrenim gören öğrencilerin Türkiye hakkındaki izlenim ve algılarını bazı değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın örneklemini, Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi (Bugu), Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'nden ülkemizde Antalya iline staj yapmak amacıyla gelen toplam elli üç lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma betimsel niteliktedir ve tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde öğrencilerin staj tecrübelerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan sorular alt boyutlara ayrılmıştır. Alt boyutlardaki maddelerin ortalamalarına, frekanslarına bakılmış ve anket sorularının yorumları yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; "Bişkek'ten Antalya'ya sorunsuz ulaştığımızı düşünüyorum." maddesine katılımcıların yarıdan fazlası "Kesinlikle Haklısınız" demiştir. "Antalya'ya vardığımız zaman şirket karşıladı, sorunsuz olarak ikâmet yerimize götürdü." maddesine öğrencilerin yarıdan fazlası "Kesinlikle Haklısınız" cevabını vermiştir. Bu durum, şirketin planlı ve programlı bir çalışmaya sahip olduğunun da göstergesidir. "Şirket görevlileri çalışanlara eşit davrandılar." maddesine öğrencilerin çoğunluğu "Katılmıyorum" şeklinde cevap verirken, katılımcıların bazıları ise bu düşünceye katıldıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin şirkete karşı duyduğu pozitif veya negatif düşünceler sosyal açıdan öğrencileri etkileyebilecektir. Pozitif davranışlar öğrencilerin Türkiye için olumlu düşünceler oluşturmalarını sağlarken, negatif davranışlar öğrencilerin ülkemize ve toplumumuza karşı olumsuz düşünmesine neden olacaktır. Rol model olarak algılanan çalışma ortamındaki davranışlar kolaylıkla toplumun karakteristik özelliği olarak değerlendirilmektedir. Her türlü iş ortamında iş verenin çalışanlara eşit davranma konusunda biraz daha hassas davranmaları gerektiğini düşündürmektedir. Toplumsal yapının işleyişi gibi ilgili sektördeki kurumsal yapı ve insan kaynakları değişik faktörlerle birlikte bir sinerji ve oluşum gerçekleştirmektedir. Çalışmamız, bu oluşumda ortaya çıkan sosyo-linguistik faktörlerin toplumsal etkileşimdeki olguya katkılarını ve etkilerini analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyo-linguistik, algı, olgu, anket, dil pekiştirme programı, Kırgızistan.

Giriş

Sosyal gelişim teorisinin kurucusu Sovyet psikolog Lev Semenoviç Viygotskiy dilin bir 'araç' olduğunu yıllar önce ortaya koymuştu (Vygotsky 1978). Ancak dilin bir kültür aracı olduğu: toplum yaşamında, sosyal ortamlarda birbirleriyle anlaşmak, kendi sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve tatmin etmek üzere, insanlar tarafından üretilen, oluşturulan bir araç olma özelliği zamanla tanımlandı. Dilin içgüdüsel bir davranış mı yoksa toplumun ortak aklının bir ürünü mü olduğu sorgusu bir yandan devam ederken, modern dil bilimin kurucusu Ferdinand de Saussure' ün (1998), bu kültür aracının halihazırdaki varlığının 'toplum üyeleri arasındaki bir tür sözleşmeye bağlı olduğu' görüşü sosyo-linguistik çalışmaların bir diğer ifadeyle toplumsal dilbilim çalışmalarının temelini oluşturdu.

Toplumsal dilbilim, dil olgusunu toplum boyutuyla ele alır. Dil ve toplum ilişkisi içinde ne varsa toplumsal dilbilimin konusudur. Toplumsal yapıdan elde edilen veriler ışığında dil üzerine çalışmalar ve analizler gerçekleştirilir. Diğer bir açıdan, merkezi 'dil' olan bir açıdan, konuya bakıldığında dil olgusu etrafında var olan toplumsal ve kültürel yapı özelliklerinin dile yansımaları, bu özellikler içinde var olan toplum bireylerindeki dil olgusunun çok yönlü olarak araştırılması hedeflenmiştir (Güven 2012).

Toplumsal dilbilim çalışmalarının temelinde aynı dili konuşan ve aynı bölgede (Kuzey Amerika'da) yaşayan iki farklı toplumun, konuştukları bu dilde sergiledikleri farklı davranışlarının ve kullanımlarının araştırılması yatmaktadır. Aynı dili farklı şekillerde konuşan bu iki toplum üzerine yapılan çalışmalar sonucu 'davranış' ve 'dil davranışı' kavramları ortaya çıkmıştır (Selen 1989 aktaran Güven 2012).

Sosyal bir tavır ve davranış şekli olarak dil genellikle içinde yetişilen kültürün ya da üyesi olunan toplumun özelliklerini yansıtır. Bu durum kültürlerarası iletişim ortamlarında daha da belirginleşir (Selçuk, 2007). Destekleyici şekilde Cüceloğlu da (2000) dil davranışının toplum değerlerinin etkisi altında oluştuğuna dikkati çeker. Yani konuştuğumuz dil, toplumsal değerlerimizi yansıtan, onları dil düzeyinde somutlaştıran bir olguya dönüştürür. Witgenstein'in (1969) da başka bir cümleyle ifade ettiği üzere konuşmak bir hareketin, eylemin ya da yaşam tarzının bir parçasıdır.

Dolayısıyla dil sosyal bir araçtır ve dil bir kültür aracıdır. Dil ve kültür birbirlerinin içinden çıkmış, birbirlerinin taşıyıcısı, varlık nedenidir ve toplumların karakteristik özelliklerinin en başında yer alır. Millet adını almış insan topluluklarının en önemli sosyal varlığı dildir ve bu dil kültürün temel taşıdır. Toplumlar, yaşayış şekillerini, tutum ve davranışlarını kullandıkları dil aracılığıyla ortaya koyar. Bu nedenle dil, milletlerin yaşadıkları coğrafyanın, oluşturdukları kültürün, sahip oldukları tutum ve davranışların bir göstergesidir. Tüm bu analizleri Avcı 'dil bir yaşam tarzıdır' görüşü ve ifadesiyle bir adım ileriye taşımıştır (Avcı, 2012).

Dil bir yaşam tarzıdır ve yaşam tarzımızın içinde ne varsa dile yansımıştır. Kültürlerin farklı yaşam tarzları özellikle kültürlerarası ortamlarda daha belirgin bir şekilde göze çarpar. Dikkat çeken bu özellikler dış görünüşten başlayarak diğerlerinden ayırt edici tüm özellikleri içine alır. Toplumsal dilbilim açısından bakıldığında kültürlerarası ortamlarda sergilenen dil, konuşma içeriği özellikleri, bireyin kendine özel, şahsi alanında sergilediğinden farklıdır. Tutum ve davranışlarda aynı şekilde çok kültürlü ortamlarda farklı şekilde ifadelerle kendisini gösterir.

Öğrenilen dilin konuşulduğu ülke ziyaretlerini kapsayan uluslararası dil eğitim-öğretim projeleri, toplumsal dilbilimin ilgi alanındaki çalışmalar açısından değerlendirilmeye açıktır. Gelen ziyaretçi / öğrenci için, toplumda konuşulan dil ve bu dilin özellikleri dilin konuşulduğu toplumun yapısının özelliklerini de göstermektedir. Bir davranış olarak yalnızca dil değil, aynı zamanda diğer tutum ve davranışlarda kültürlerarası ortamlarda iletişimin önemli bir parçasıdır.

İletişimin büyük bir yüzdesinin beden dili ve davranışlardan ibaret olduğunu göz önünde bulundurursak, pozitif ve negatif davranışların kültürlerarası ortamlardaki önemini daha iyi anlamış oluruz. Bu tür projelerde diğer kültürden bireylere yönelik yapılması planlanan bir dil-kültür-ülke reklamı söz konusudur. Böyle bir ortamda sergilenen davranışlar ayrıca önem kazanır. Pozitif davranışlar proje kapsamında ülkemize gelen öğrencilerin Türkiye için olumlu düşünceler oluşturmalarını sağlarken, negatif davranışlar öğrencilerin ülkemize ve toplumumuza karşı olumsuz düşünmesine neden olacaktır. Rol model olarak algılanan çalışma ortamındaki davranışlar kolaylıkla toplumun karakteristik özelliği olarak değerlendirilmektedir. Her türlü iş ortamında iş verenin çalışanlara eşit davranma konusunda biraz daha hassas davranmaları gerektiğini düşündürmektedir. Toplumsal yapının işleyişi gibi ilgili sektördeki kurumsal yapı ve insan kaynakları değişik faktörlerle birlikte bir sinerji ve oluşum gerçekleştirmektedir. Çalışmamız, bu oluşumda ortaya çıkan toplum dilbilimsel faktörlerin toplumsal etkileşimdeki olguya katkılarını ve etkilerini analiz etmektedir.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problemi; Bir dil günlük hayatta sadece sıradan işleri yerine getirmek için öğrenilmez. Bu dili bir araç olma özelliğiyle sınırlar. Bilindiği gibi bir kültür yığını, bir yaşama şeklidir. Bir dili öğrenmek için o dilin kültürünü ve yaşama şeklini de bilmek gerekir. Hedef dilin bu yönlerini bilmiş olmak o dili üst düzeyde öğrenmek için yeterli

midir? Dil öğrenen kişinin hedef dilin toplumuna, dil ve kültürüne karşı sevgi ve saygı duyması gerekmez mi? Hedef dil olarak Türkiye Türkçesini öğretmek istediğimiz Kırgızistan'daki Kırgız öğrencilerin Türkiye Türkçesi üzerinden oluşturulan Türkiye algısı nasıldır? Bu eğitimin tamamını kapsayan genel bir araştırma sorunudur. Eğitimin bir kısmını kapsayan ve eğitim sürecinin bir parçası olan "Kırgız öğrencilerin Türkiye'deki staj dönemleriyle ilgili yaklaşık altı aylık bir süre içinde aldıkları staj eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkisi nasıldır?" sorusuna anketlerle cevap aranacaktır. Bu problem cümlesine dayalı olarak belirlenen alt problemler ise şunlardır:

1. Öğrencilerin Türkiye'ye seyahatleri ve barınmaları boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin Türkiye'ye seyahatleri sırasında şirketin sağladığı imkânlar boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Şirket çalışanlarının öğrencilere karşı etik olan ve olmayan davranışları boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Şirket çalışanlarının öğrencilere karşı olumlu ve olumsuz tavır ve davranışları boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Türkçeyi öğretme ve Türk kültürünü tanıtmaya katkısı boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının kişisel gelişimlerine katkısı boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Türkiye'yi tanıtmaya katkısı boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Öğrencilerin Türkiye'de kaldıkları süre boyunca şirketin sağladığı lojman ve sağlık hizmetleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırmada Kırgız öğrencilerin Türkiye'deki staj dönemlerinin öğrenciler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya en uygun yöntem olarak tarama modeli seçilmiştir. Karasar'a göre (2007) tarama modelinde çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evrenin bütünü hakkında genel bir algı oluşturabilmek için evrenin tamamı ya da ondan alınan bir grup üzerinde tarama düzenlemeleri yapılmaktadır. Bu araştırmada, araştırmaya konu olan bireyler, kendi doğal koşulları içinde tanımlanmaya çalışılmış, bunun sonucunda da yorum ve değerlendirme yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018-2019 yılında Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi (Bugu), Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi (Bugu), Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'nden ülkemizde Antalya iline staj yapmak amacıyla gelen toplam elli üç lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılar staj için gelen öğrenciler arasından araştırmaya katılmak isteyen gönüllü öğrencilerdir.

Tablo 1. Örneklemde Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Erkek	4	7.5
Kadın	49	92.5
Toplam	53	

Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerden 4'ü erkek (%7.5), 49'u (92.5) kadındır.

Tablo 2. Örneklemde Yer Alan Öğrencilerin Yaş Aralıklarına Göre Dağılımları

Yaş	N	%
19	2	3.8
20	8	15.1
21	24	45.3
22	13	24.5
23	3	5.7
24	2	3.8
25	1	1.9
Toplam	53	100.0

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların 2'si (%3.8) 19 yaşında, 8'i (15.1) 20 yaşında, 24'ü (45.3) 21 yaşında, 13'ü (24.5) 22 yaşında, 3'ü (5.7) 23 yaşında, 2'si (3.8) 24 yaşında ve 1'i (1.9) 25 yaşındadır. Araştırmaya katılanların çoğunluğu verilere göre 21 yaşındadır.

Tablo 3. Örneklemde Yer Alan Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dağılımları

Sınıf	N	%
2	9	17.0
3	24	45.3
4	20	37.7

Tablo 3'e göre; öğrencilerin 2'si (%17.0) 2. sınıf öğrencisidir. 24'ü (45.4) 3. sınıf öğrencisidir. 20'si (37.7) ise 4. Sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılanların çoğunluğu verilerden de görüldüğü gibi 2. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, anketlerden ulaşılan verilerin istatistiksel çözümlmeleri sonucunda ulaşılan bulgulara ve bulgular ile ilgili yorumlamalara yer verilmektedir.

Kırgızistan'dan Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Sosyal Algı Anketinin Bulguları ve Yorumlanması

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin sosyal algılarını turizm üzerinden tespit etmeye çalıştık. Ülkemiz ve insanlarımız için oluşan tutumları belirlemede ölçücü olacağını düşündüğümüz şekilde sınıflandırmalar yaptık.

Öğrencilerin Türkiye İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi

Öğrencilerin Türkiye ile ilgili görüşleri her bir alt boyut için ayrı ayrı betimlenmektedir.

Öğrencilerin Türkiye'ye Seyahatleri ve Barınmaları Boyutuna İlişkin Görüşler

Tablo 4. Öğrencilerin Türkiye'ye Seyahatleri ve Barınmaları Boyutuna İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

Öğrencilerin Seyahat ve Barınmaları		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Haklısınız
Biletlerin gidiş ve dönüş tarihlerinin kesinlik ifade etmediğini düşünüyorum.	f	5	2	6	3	26
	%	9,3	3,7	11,1	5,6	48,1
Bişkek'ten Antalya'ya sorunsuz ulaştığımı düşünüyorum.	f	5	2	13	3	30
	%	9,3	3,7	24,1	5,6	55,6
Antalya'ya vardığımız zaman şirket karşıladı, sorunsuz olarak ikamet yerimize götürdü.	f	2	2	13	5	32
	%	3,7	3,7	24,1	9,3	59,3
Şirketin belirlediği odalara sorunsuzca yerleştirildik.	f	4	5	7	12	26
	%	7,4	9,3	13,0	22,2	48,1
Yerlerimiz istediğimiz temizlik ve güvenlikliydi.	f	7	11	15	13	8
	%	13,0	20,4	27,8	24,1	14,8
İstedğimiz arkadaşlarımızla aynı odaları paylaştık.	f	4	3	13	6	28
	%	7,4	5,6	24,1	11,1	51,9
Odalar şartnamede belirtildiği şekilde, klimalı, sıcak ve soğuk su imkânlarına sahipti.	f	24	13	6	4	7
	%	44,4	24,1	11,1	7,4	13,0
Barınma konusunda şirketin eksikliklerinin olmadığını söyleyebilirim.	f	5	18	16	10	4
	%	9,3	33,3	29,6	18,5	7,4

Tablo 4 incelendiğinde; Öğrencilerin Türkiye'ye Seyahatleri ve Barınmaları alt boyutuna ait görüşleri şöyledir:

“Biletlerin gidiş ve dönüş tarihlerinin kesinlik ifade etmediğini düşünüyorum.” maddesine katılımcıların %48,1'i “Kesinlikle Haklısınız” şeklinde cevap vermiştir. % 5,6'sı “Biraz Katılıyorum”, %11,1'i “Katılıyorum”, %3,7'si “Katılmıyorum”, %9,3'ü “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde görüşünü belirtmiştir. Biletlerin gidiş ve dönüş tarihlerinin kesinlik ifade etmesi öğrenciler için daha iyi olacaktır. Bu konuda öğrencilerin çoğunluğu bilet tarihlerinin kesinlik belirtmediği görüşündedir.

“Bişkek'ten Antalya'ya sorunsuz ulaştığımı düşünüyorum.” maddesine katılımcıların %55,6'sı “Kesinlikle Haklısınız” demiştir. % 5,6'sı “Biraz Katılıyorum”, %24,1'i “Katılıyorum”, % 3,7'si “Katılmıyorum” ve % 9,3'ü “Hiç Katılmıyorum” demiştir. Öğrencilerin çoğunluğu Bişkek'ten Antalya'ya yolculuklarının sorunsuz geçtiğini düşünmektedir. Yolculukları sırasında herhangi bir sorunla karşılaşmamışlardır.

“Antalya'ya vardığımız zaman şirket karşıladı, sorunsuz olarak ikamet yerimize götürdü.” maddesine öğrencilerin % 59,3'ü “Kesinlikle Haklısınız” cevabını vermiştir. % 9,3'ü “Biraz Katılıyorum” demiştir. % 24,1'i “Katılıyorum”, % 3,7'si “Katılmıyorum”, % 3,7'si ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu Antalya'ya varıldığında şirketin sorunsuz olarak kendilerini kalacakları yere götürdüğünü ifade etmişlerdir. Bu durum, şirketin planlı ve programlı bir çalışmaya sahip olduğunun da göstergesidir.

“Şirketin belirlediği odalara sorunsuzca yerleştirildik.” maddesine öğrencilerin % 48,1’i “Kesinlikle Haklısınız” cevabını vermiştir. %22,2’si “Biraz Katılıyorum”, %13,0’i “Katılıyorum”, % 9,3’ü “Katılmıyorum” ve % 7,4’ü “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Şirketin belirlediği odalara sorunsuzca yerleştirildikleri görüşünde olan öğrenciler Antalya’ya geldikten sonra yerleşme konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

“Yerlerimiz istediğimiz temizlik ve güvenlikliydi.” maddesine katılımcıların % 14,8’i “Kesinlikle Haklısınız” demiştir. % 24,1’i “Biraz Katılıyorum”, %27,8’i “Katılıyorum”, % 20,4’ü “Katılmıyorum” ve % 13,0’i “Hiç Katılmıyorum” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu yerleştikleri otelde yerlerinin istedikleri temizlik ve güvenlikte olduğunu ifade etmişlerdir. Bu şekilde cevap vermelerinin nedeni, Türkiye’ye geldikleri zaman beklediklerini bulduklarındandır şeklinde yorum yapılabilir.

“İstedığımız arkadaşlarımızla aynı odaları paylaştık.” maddesine katılımcıların % 51,9’u “Kesinlikle Haklısınız” cevabını vermiştir. % 11,1’i “Biraz Katılıyorum”, % 24,1’i “Katılıyorum”, % 5,6’sı “Katılmıyorum”, % 7,4’ü “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüşlerini söylemişlerdir. Genel olarak öğrenciler, Türkiye’ye geldiklerinde kaldıkları otelde kendi istedikleri arkadaşlarıyla aynı odada kalabilmişlerdir. Öğrencilere bu imkânın verilmesi, onların motivasyonunu arttırmış olmalıdır. Ayrıca gezileri ve eğitimleri esnasında daha rahat olabilmelerine de yardımcı olmuştur. Bu anlamda seyahati düzenleyenlerin öğrencilerin görüşlerine değer vermiş olduğu da anlaşılmaktadır.

“Odalar şartnamede belirtildiği şekilde, klimalı, sıcak ve soğuk su imkânlarına sahipti.” maddesine katılımcıların % 13,0’i “Kesinlikle Haklısınız” şeklinde cevap vermiştir. % 7,4’ü “Biraz Katılıyorum”, % 11,1’i “Katılıyorum”, % 24,1’i “Katılmıyorum”, % 44,4’ü “Hiç Katılmıyorum” şeklindedir. Katılımcıların çoğunluğu odalardaki imkânların şartnamede belirtildiği şekilde olmadığını söylemişlerdir. Yalnızca % 13,0 katılımcı imkânların yeterli sayılabileceğini söylemiştir. Odalarda klimalı sıcak ve soğuk su imkânlarının yeterli olmaması öğrenciler için olumsuz bir durumdur. Bu imkânların daha iyi düzeyde olması gerekmektedir. Yetkililerin bu durumla ilgili gereken hassasiyeti göstermesi beklenmektedir.

“Barınma konusunda şirketin eksikliklerinin olmadığını söyleyebilirim.” maddesine katılımcıların % 7,4’ü “Kesinlikle Haklısınız” demiştir. % 18,5’i “Biraz Katılıyorum”, % 29,6’sı “Katılıyorum”, % 33,3’ü “Katılmıyorum” ve % 9,3’ü “Hiç Katılmıyorum” cevabını vermiştir. Katılımcıların çoğunluğu barınmayla ilgili sıkıntılar olduğunu düşünmektedir. % 33,3 katılımcı bu maddedeki ifadeye katılmadığını söylemiştir. Barınma konusunda işbirliği yapılan kurumların eksiklerini gidermesi, katılımcıların Türkiye’de aldıkları eğitimden daha iyi şekilde yararlanmalarını sağlayacaktır.

Öğrencilerin Türkiye’ye Seyahatleri Sırasında Şirketin Sağladığı İmkânlar Boyutuna İlişkin Görüşler

Tablo 5. Öğrencilerin Türkiye’ye Seyahatleri Sırasında Şirketin Sağladığı İmkânlar Boyutuna İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

Şirketin Sağladığı İmkânlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Haklısınız
Lojman ile çalışma ortamı arasındaki servis hizmetleri yeterliydi.	f	1	10	16	7	18
	%	1,9	18,5	29,6	13,0	33,3

Şirket yeme-içme konusunda şartnamede belirtilen kurallara uygun hareket etmiştir.	f	4	3	17	12	18
	%	7,4	5,6	31,5	22,2	33,3
Şirketin bize sunduğu yemekler kaliteli ve doyurucuydu.	f	3	6	20	11	13
	%	5,6	11,1	37,0	20,4	24,1
Yemek sırasında şirketin şahsımıza takındığı tavır ve davranışları iyiydi.	f	3	7	20	12	12
	%	5,6	13,0	37,0	22,2	22,2
Şirketin bize sunduğu ekonomik imkânların normal olduğunu düşünüyorum.	f	9	10	15	16	3
	%	16,7	18,5	27,8	29,6	5,6
Şirketin bize verdiği 300 dolar bizim için yeterlidir.	f	14	23	6	9	2
	%	25,9	42,6	11,1	16,7	3,7
Şirketin bize verdiği akçe harcamalarıma yetmiyor.	f	7	11	13	11	12
	%	13,0	20,4	24,1	20,4	22,2
Şirket maaşlarımızı şartnamede belirtilen gün ve zamanda ödemektedir.	f	5	12	14	13	10
	%	9,3	22,2	25,9	24,1	18,5
Şirket şartnamede belirtilen ücret miktarından az ödeme yapmaktadır.	f	9	16	11	9	9
	%	16,7	29,6	20,4	16,7	16,7

Öğrencilerin Türkiye'ye Seyahatleri Sırasında Şirketin Sağladığı İmkânlar alt boyutuna ait görüşleri şöyledir:

"Lojman ile çalışma ortamı arasındaki servis hizmetleri yeterliydi." maddesine katılımcıların %33,3'ü "Kesinlikle Haklısınız", 13,0'ı "Biraz Katılıyorum", 29,6'sı "Katılıyorum", % 18,5'i "Katılmıyorum" ve % 1,9'u "Hiç Katılmıyorum" düzeyinde görüş belirtmektedirler. Bu durum öğrencilerin şirketin sağlamış olduğu servis hizmetlerinden memnun kaldığını göstermektedir. Kırgızistan-Türkiye Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi'nde okuyan Lisans öğrencileri üniversitenin anlaşmalı olduğu Türkiye'deki turizm sektöründeki bazı işletmelerde gönüllü öğrencileri staj yapmaları ve Türkçe dil becerilerini geliştirmeleri için her yıl Türkiye'ye göndermektedir. Öğrencilerin yaptıkları stajda başarılı olmaları için güvenli bir çalışma ortamına ihtiyaçları vardır. Bu nedenle ulaşım olanaklarının yeterli düzeyde olması sevindiricidir.

"Şirket yeme-içme konusunda şartnamede belirtilen kurallara uygun hareket etmiştir." maddesine katılımcıların % 33,3'ü "Kesinlikle Haklısınız" diyerek bu görüşe katıldıklarını söylemişlerdir. % 22,2'si "Biraz Katılıyorum", % 31,5'i "Katılıyorum", % 5,6'sı "Katılmıyorum", % 7,4'ü "Hiç Katılmıyorum" düzeyinde görüş belirtmiştir. Yeme-içme konusunda şartnamede belirtilen kurallara uyulduğu görülmektedir.

"Şirketin bize sunduğu yemekler kaliteli ve doyurucuydu." % 24,1'i "Kesinlikle Haklısınız", % 20,4'ü "Biraz Katılıyorum", % 37,0'ı "Katılıyorum", % 11,1'i "Katılmıyorum", % 5,6'sı "Hiç Katılmıyorum" düzeyinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu şirketin sunduğu yemeklerden memnun kaldığını söylemiştir. % 24,1', "Kesinlikle Haklısınız" derken, % 37,0'ı "Katılıyorum" şekline görüş belirtmiştir. Bu da şirketin yurtdışından ülkemize gelen öğrencilerin yeme-içme ihtiyacını kaliteli ve doyurucu bir şekilde karşıladığını göstermektedir.

"Yemek sırasında şirketin şahsımıza takındığı tavır ve davranışları iyiydi." maddesine katılımcıların % 22,2'si "Kesinlikle Haklısınız", % 22,2'si "Biraz Katılıyorum", % 37,0'ı "Katılıyorum", % 13,0'ı "Katılmıyorum", % 5,6'sı "Hiç Katılmıyorum" şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Öğrencilerin %37,7'si bu maddeye katıldıklarını ifade ederek, yemek sırasında şirketin kendilerine karşı tavır ve davranışlarının olumlu olduğunu söylemişlerdir. Kendi ülkelerinden uzak bir yerde eğitim almaya gelen ve aynı zamanda staj yapan öğrencilerin, bu olumlu davranışlar sonucunda ülkemize karşı ilgisi ve sempatisi de aratacaktır.

"Şirketin bize sunduğu ekonomik imkânların normal olduğunu düşünüyorum." maddesine katılımcıların % 5,6'sı "Kesinlikle Haklısınız", % 29,6'sı "Biraz Katılıyorum", %

27,8'i "Katılıyorum", % 18,5'i "Katılmıyorum" ve % 16,7'si "Hiç Katılmıyorum" düzeyinde görüşlerini belirtmiştir. % 29,6 "Biraz Katılıyorum" düzeyi en yüksekken, % 27,8'i "Katılıyorum" düzeyi onu takip etmektedir. Öğrenciler genel olarak şirketin kendilerine sunduğu ekonomik imkânların yeterli olduğunu düşünmektedir.

"Şirketin bize verdiği 300 dolar bizim için yeterlidir." maddesine katılımcıların % 3,7'si "Kesinlikle Haklısınız", % 16,7'si "Biraz Katılıyorum", % 11,1'i "Katılıyorum", % 42,6'sı "Katılmıyorum", % 25,9'u "Hiç Katılmıyorum" düzeyinde cevap vermişlerdir. Katılımcıların geneli şirketin verdiği 300 doların yetersiz olduğunu düşünmektedir. % 42,6 katılımcı yeterli olduğu düşüncesine katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yurtdışına oldukları dönemde ihtiyaçlarını giderebilmeleri için imkânların artırılması, çalışmalarında daha iyi şekilde gerçekleşmesine yardımcı olacaktır.

"Şirketin bize verdiği akçe harcamalarıma yetmiyor." maddesine öğrencilerin % 22,2'si "Kesinlikle Haklısınız", % 20,4'ü "Biraz Katılıyorum", % 24,1'i "Katılıyorum", % 20,4'ü "Katılmıyorum" ve % 13,0'ı "Hiç Katılmıyorum" şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğunluğu bu düşünceye katıldıklarını belirtmişlerdir. Şirketin verdiği akçenin harcamaları için yeterli olmadığını düşünmektedirler. Bu durum, yetkililerin verilen akçeyi arttırmaları konusunda çalışmalar yapmaları gerektiğini düşündürmektedir.

"Şirket maaşlarımızı şartnamede belirtilen gün ve zamanda ödemektedir." maddesine katılımcıların % 18,5'i "Kesinlikle Haklısınız", % 24,1'i "Biraz Katılıyorum", % 25,9'u "Katılıyorum", % 22,2'si "Katılmıyorum" ve % 9,3'ü "Hiç Katılmıyorum" şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin geneli şirketin maaşlarını zamanında yatırdığı görüşündedir. % 25,9'u "Katılıyorum" düzeyinde düşüncesini ifade etmiştir. Bu durum şirketin öğrencilerin maaşlarını düzenli bir şekilde yatırdığını göstermektedir. Böylece öğrenciler ihtiyaçlarını giderebilecektir. Çalışma motivasyonları da artacaktır.

"Şirket şartnamede belirtilen ücret miktarından az ödeme yapmaktadır." maddesine katılımcıların % 16,7'si "Kesinlikle Haklısınız", % 16,7'si "Biraz Katılıyorum", % 20,4'ü "Katılıyorum", % 29,6'sı "Katılmıyorum" ve % 16,7'si "Hiç Katılmıyorum" düzeyinde görüşlerini belirtmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun görüşüne göre; şirket şartnamede belirtilen ücret miktarından az ödeme yapmamıştır. % 29,6'sı "Katılmıyorum" düzeyinde görüş belirtmiştir. Buna göre; şirket şartnamede belirtildiği ücreti ödemektedir.

Şirket Çalışanlarının Öğrencilere Karşı Etik Olan ve Olmayan Davranışları Boyutuna İlişkin Görüşler

Tablo 6: Şirket Çalışanlarının Öğrencilere Karşı Etik Olan ve Olmayan Davranışları Boyutuna İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

Şirket Çalışanlarının Etik Olan ve Olmayan Davranışları		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Haklısınız
Çalışma ortamı oldukça uygundur.	f	10	7	19	9	9
	%	18,5	13,0	35,2	16,7	16,7
Şirket sözleşmede belirttiği mesai saatlerine uygun çalışma ortamı sağladı.	f	19	10	9	9	5
	%	35,2	18,5	16,7	16,7	9,3
Şirket görevlileri çalışanlara eşit davrandılar.	f	14	15	11	7	7
	%	25,9	27,8	20,4	13,0	13,0
Bazı şirket çalışanları yabancı çalışan personele ayrımcılık yaptı.	f	6	16	15	10	7
	%	11,1	29,6	27,8	18,5	13,0

Bazı şirket çalışanları yabancılara karşı küçük düşürücü onur kırıcı davranışlarda bulundu.	f	6	12	13	9	14
	%	11,1	22,2	24,1	16,7	25,9
Bazı şirket çalışanları özellikle Kırgızistan'dan gelen kişilere karşı küçük düşürücü onur kırıcı hareket ve davranışlarda bulundu.	f	6	16	14	7	11
	%	11,1	29,6	25,9	13,0	20,4
Bazı şirket çalışanları Kırgızistan-Türkiye Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi, Kırgızistan Manas Üniversitesi ve Bu Gu Üniversitesi öğrencileri ile diğer üniversite öğrencileri arasında ayırım yaptılar.	f	17	25	5	4	3
	%	31,5	46,3	9,3	7,4	5,6
Bazı şirket çalışanları kız ve erkek öğrencileri arasında farklı davranışlar sergilediler.	f	7	26	5	10	6
	%	13,0	48,1	9,3	18,5	11,1
Bazı şirket çalışanları erkek öğrencilere karşı kötü davranışlar sergilediler.	f	9	25	10	4	4
	%	16,7	46,3	18,5	7,4	7,4
Bazı şirket çalışanları kız öğrencilere karşı kötü ve kaba davranışlarda bulundular.	f	6	13	18	12	4
	%	11,1	24,1	33,3	22,2	7,4

“Çalışma ortamı oldukça uygundur.” maddesine katılımcıların % 16,7’si, “Kesinlikle Haklısınız”, % 16,7’si “Biraz Katılıyorum”, % 35,2’si “Katılıyorum”, % 13,0’ı “Katılmıyorum” ve % 18,5’i “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde görüşlerini ifade etmiştir. Katılımcıların % 35,2’sinin “Katılıyorum” şeklinde düşüncesini söylediği görülmektedir. Bu durum öğrencilerin çalışma ortamından memnun kaldıkları şeklinde yorumlanabilir. Şirketin çalışma ortamı konusunda titiz olması, öğrencilerin daha başarılı olmalarına yardımcı olmuştur. Öğrenciler için çalışma ortamının uygun olması önemlidir. Onların daha iyi bir şekilde çalışmalarını sürdürebilmeleri ve staj döneminden en verimli şekilde faydalanabilmeleri için çalışma ortamının uygun olması büyük önem taşımaktadır.

“Şirket sözleşmede belirttiği mesai saatlerine uygun çalışma ortamı sağladı.” maddesine katılımcıların % 9,3’ü “Kesinlikle Haklısınız”, % 16,7’si “Biraz Katılıyorum”, % 16,7’si “Katılıyorum”, % 18,5’i “Katılmıyorum” ve % 35,2’si “Hiç Katılmıyorum” cevabını vermiştir. Öğrencilerin çoğunluğu % 35,2 ortalamaıyla “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde görüş belirtmiştir. % 9,3 oranla ise en az “Kesinlikle Haklısınız” görüşünü tercih edenler olmuştur. Bu durum şirketin sözleşmede belirttiği mesai saatlerine uygun çalışma ortamı oluşturmadığını göstermektedir.

“Şirket görevlileri çalışanlara eşit davrandılar.” maddesine öğrencilerin çoğunluğu % 27,8 düzeyinde “Katılmıyorum” şeklinde cevap verirken, katılımcıların % 20,4’ü ise bu düşünceye katıldıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin % 13,0’ı “Kesinlikle Haklısınız”, % 13,0’ı “Biraz Katılıyorum” ve % 25,9’u ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Buna göre; öğrencilerin geneli şirket görevlilerinin çalışanlara eşit davranmadığını düşünürken, bir kısmı eşitlik olduğu düşüncesindedir. Bu durum şirket görevlilerinin çalışanlara eşit davranma konusunda biraz daha hassas davranmaları gerektiğini düşündürmektedir.

“Bazı şirket çalışanları yabancı çalışan personele ayrımcılık yaptı.” maddesine katılımcıların % 13,0’ı “Kesinlikle Haklısınız”, % 18,5’i “Biraz Katılıyorum”, % 27,8’i “Katılmıyorum”, % 29,6’sı “Katılmıyorum” ve % 11,1’i “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirmiştir. Katılımcıların % 29,6’sıyla çoğunluğu bazı şirket çalışanlarının yabancı çalışan personele ayrımcılık yapmadığını düşünmektedir. Öğrencilerin bu şekilde cevap vermiş olmaları şirket çalışanlarının yabancı personele herhangi bir ayırım yapmadığını göstermektedir. Bu şekilde bir yaklaşım olması, öğrenciler için olumludur ve şirket çalışanlarının da işlerini doğru bir şekilde yapmaya çalışmalarının göstergesidir.

“Bazı şirket çalışanları yabancılar karşı küçük düşürücü onur kırıcı davranışlarda bulundu.” maddesine katılımcıların % 25,9’u “Kesinlikle Haklısınız”, % 16,7’si “Biraz Katılıyorum”, % 24,1’i “Katılıyorum”, % 22,2’si “Katılmıyorum” ve % 11,1’i “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. % 25,9 katılımcı “Kesinlikle Haklısınız” düzeyinde cevap vermiştir. Bu durum bazı şirket çalışanlarının yabancılar karşı küçük düşürücü onur kırıcı davranışlar gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır. Bu şekilde davranışlarda bulunulması, öğrencilerin çalışma motivasyonunu düşürecektir. Ayrıca ülkemize karşı da olumsuz duygular beslemelerine neden olacaktır. Bu nedenle şirket çalışanlarının bu şekilde davranışlar içinde bulundukları zamanlarda, yöneticiler tarafından uyarılması, gerektiği takdirde ise işten çıkarılması uygun olacaktır. Şirket çalışanlarına bu konularda bilgi verilmesi ve çalışanların yabancılar karşı nasıl davranmaları gerektiği konusunda bir eğitim almaları bu durumun düzelmesine yardımcı olabilecektir.

“Bazı şirket çalışanları özellikle Kırgızistan’dan gelen kişilere karşı küçük düşürücü onur kırıcı hareket ve davranışlarda bulundu.” maddesine katılımcıların % 20,4’ü “Kesinlikle Haklısınız”, % 13,0’ı “Biraz Katılıyorum”, % 25,9’u “Katılıyorum”, % 29,6’sı “Katılmıyorum” ve % 11,1’i “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde görüş belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu % 29,6 oranıyla “Katılmıyorum” görüşündedir. Bu durum öğrencilerin bazı şirket çalışanlarının özellikle de Kırgızistan’dan gelen kişilere karşı küçük düşürücü onur kırıcı şekilde davranışlarda bulunmadıkları düşüncesindedir. Şirket çalışanlarının yabancı olan çalışanlara karşı tavır ve davranışlarına dikkat etmesi önem taşımaktadır. Kırgızistan’dan gelen öğrencilere karşı böyle bir davranışta bulunulmadığı görülmektedir.

“Bazı şirket çalışanları Kırgızistan-Türkiye Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi, Kırgızistan Manas Üniversitesi ve Bu Gu Üniversitesi öğrencileri ile diğer üniversite öğrencileri arasında ayırım yaptılar.” maddesine katılımcıların % 5,6’sı “Kesinlikle Haklısınız”, % 7,4’ü “Biraz Katılıyorum”, % 9,3’ü “Katılıyorum”, % 46,3’ü “Katılmıyorum” ve % 31,5’i “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde görüş belirtmiştir. Katılımcıların % 46,3’ü ile çoğunluğu, bazı şirket çalışanlarının Kırgızistan-Türkiye Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi, Kırgızistan Manas Üniversitesi ve Bu Gu Üniversitesi öğrencileri ile diğer üniversite öğrencileri arasında ayırım yapmadıklarını düşünmektedir. Şirket çalışanlarının Kırgızistan-Türkiye Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi, Kırgızistan Manas Üniversitesi ve Bu Gu Üniversitesi öğrencileri ile diğer üniversite öğrencileri arasında ayırım yapmamış olmaları öğrencilerin ülkemize karşı olumlu bir bakış açısına sahip olmalarını sağlayacaktır.

“Bazı şirket çalışanları kız ve erkek öğrencileri arasında farklı davranışlar sergilediler.” maddesine araştırmaya katılan öğrencilerin % 11,1’i “Kesinlikle Haklısınız”, % 18,5’i “Biraz Katılıyorum”, % 9,3’ü “Katılıyorum”, % 48,1’i “Katılmıyorum” ve % 13,0’ı “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir. Katılımcıların geneli % 48,1 oranında “Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirmiştir. Bu durum, şirket çalışanlarının cinsiyet ayrımcılığı yapmamış olduğunu göstermektedir.

“Bazı şirket çalışanları erkek öğrencilere karşı kötü davranışlar sergilediler.” maddesine katılımcıların % 7,4’ü “Kesinlikle Haklısınız”, % 7,4’ü “Biraz Katılıyorum”, % 18,5’i “Katılıyorum”, % 46,3’ü “Katılmıyorum” ve % 16,7’si “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirmiştir. Görüldüğü gibi; öğrencilerin % 46,3’ü “Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirmiştir. Katılımcıların çoğunluğu bazı şirket çalışanlarının erkek öğrencilere karşı kötü davranışlar sergilemediği görüşündedir.

“Bazı şirket çalışanları kız öğrencilere karşı kötü ve kaba davranışlarda bulundular.” maddesine araştırmamıza katılan öğrencilerin % 7,4’ü “Kesinlikle Haklısınız”, % 22,2’si “Biraz Katılıyorum”, % 33,3’ü “Katılıyorum”, % 24’ü “Katılmıyorum” ve % 11,1’i “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde anketi cevaplandırmıştır. Buna göre; öğrencilerin % 33,3’ü “Katılıyorum” düzeyinde fikrini söylemiştir. Katılımcıların çoğunluğu bazı şirket çalışanlarının kız öğrencilere karşı kötü ve kaba davranışlarda bulunduğunu düşünmektedir. Kız öğrencilere karşı şirket çalışanlarının kaba ve kötü davranışlarda bulunması, ülkemizin tanıtımı açısından olumsuz bir bakış açısına neden olacaktır. Bu nedenle, şirket çalışanlarının cinsiyet ayırt etmeksizin tüm öğrencilere karşı anlayışlı ve kibar davranışlar göstermesi uygundur. Bu konuya özen gösterilmesi gerekmektedir.

Şirket Çalışanlarının Öğrencilere Karşı Olumlu ve Olumsuz Tavrı ve Davranışları Boyutuna İlişkin Görüşler

Tablo 7: Şirket Çalışanlarının Olumsuz Tavrı ve Davranışları Boyutuna İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

Şirket Çalışanlarının Olumsuz Tavrı ve Davranışları		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Haklısınız
Şirket çalışanlarının bir gurubu veya otel müşterilerinden bazıları öğrencilere karşı gayri ahlaki davranışlar ve tavırlar sergilediler.	f	5	14	18	8	6
	%	9,8	27,5	35,3	15,7	11,8

“Şirket çalışanlarının bir gurubu veya otel müşterilerinden bazıları öğrencilere karşı gayri ahlaki davranışlar ve tavırlar sergilediler.” maddesine öncelikle katılımcıların katılıp katılmadığı sorulmuştur. Daha sonra ise bu maddeye hangi yönlerden katıldıkları maddeler halinde katılımcılara yöneltilmiştir. Bu maddeye % 35,3 ile “Katılıyorum” cevabını vermiş olan katılımcılar çoğunluktadır. % 27,5’i “Katılmıyorum” derken, % 15,7’si, “Biraz Katılıyorum”, % 11,8’i “Kesinlikle Haklısınız” ve % 9,8’i ise “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde görüş belirtmiştir. Aşağıdaki tabloda cevabı “Evet” olan katılımcıların bu tavrı ve davranışları daha ayrıntılı bir şekilde analiz etmeleri istenmiştir.

Tablo 8: Şirket Çalışanlarının Öğrencilere Karşı Olumlu ve Olumsuz Tavrı ve Davranışlarının Hangi Yönlerden Olduğu Boyutuna İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

Şirket Çalışanlarının Olumlu ve Olumsuz Tavrı ve Davranışları	f	%
Kızları aşırı derecede rahatsız etmek (bakışları, konuşmaları ve tavırlarıyla)	28	71,8
Tacizde bulunmak suretiyle rahatsız etmek (aşırı soru sormak, bağırarak, hakaret etmek, onur kırıcı sözler söylemek gibi davranışlarda bulunmak)	5	12,8
Görev bölgesinde işlerini zorlaştırmak suretiyle rahatsız etmek.	4	10,3
Günlük işlerini aşırı kolaylaştırmak suretiyle refuse etmek.	0	0
Sürekli yakın çevresinde bulunarak göz hapsinde tutmak.	0	0
Bazı kız arkadaşlara karşı otel içinde ve dışında eğlenceli alkollü ortamlarda kural dışı davranışlara zorlamak.	1	2,6

“Şirket çalışanlarının bir gurubu veya otel müşterilerinden bazıları öğrencilere karşı gayri ahlaki davranışlar ve tavırlar sergilediler.” maddesine katılan öğrenciler bu konuyla ilgili

maddelere de ayrıntılı bir şekilde cevap vermişlerdir. Katılımcılar “Kızları aşırı derecede rahatsız etmek (bakışları, konuşmaları ve tavırlarıyla)” maddesine % 71,8’i işaretlemiştir ve bu davranışın görüldüğünü çoğunluk ifade etmiştir.

“Tacizde bulunmak suretiyle rahatsız etmek (aşırı soru sormak, bağırarak, hakaret etmek, onur kırıcı sözler söylemek gibi davranışlarda bulunmak)” maddesini % 12,8 öğrenci işaretlemiştir. Bu davranışla görüldüğü gibi az karşılaşmıştır.

Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Türkçeyi Öğretme ve Türk Kültürünü Tanıtmaya Katkısına İlişkin Görüşleri

Tablo 9: Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Türkçeyi Öğretme ve Türk Kültürünü Tanıtmaya Katkısı Boyutuna İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

Dil Pekiştirme Programının Türkçeyi Öğretme ve Türk Kültürünü Tanıtmaya Katkısı		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Haklısınız
Türkiye’de gerçekleştirdiğimiz dil pekiştirme programının konuşma ve anlamaya geniş katkısı oldu.	f	2	1	17	12	22
	%	3,7	1,9	31,5	22,2	40,7
Türkiye’de gerçekleştirdiğimiz dil pekiştirme programı sayesinde kendime özgüvenim arttı.	f	2	21	-	15	16
	%	3,7	38,9	-	27,8	29,6
Türkiye’de gerçekleştirdiğimiz dil pekiştirme programı sayesinde Türk lehçeleri arasındaki ortak kelime sayısı ve benzerliklerin çok olduğunun farkına vardım.	f	2	4	24	7	17
	%	3,7	7,4	44,4	13,0	31,5
Kelimelerin farklı söyleyişte olmasına rağmen ortak, benzer anlamda kullanıldığını gördüm.	f	1	5	20	12	16
	%	1,9	9,3	37,0	22,2	29,6
Dil pekiştirme programı sırasında şahit olduğum çoğu atasözü ve deyimlerin kendi lehçemdeki gibi ve söyleyişime benzer olduğunu gördüm.	f	1	3	19	15	12
	%	2,0	6,0	38,0	30,0	24,0
Dil pekiştirme programı sayesinde bilgi, görgü ve ufkum genişledi.	f	2	1	22	7	22
	%	3,7	1,9	40,7	13,0	40,7
Dil pekiştirme programı Türkiye ve Türkleri yakından tanımama yardımcı oldu.	f	2	-	19	6	27
	%	3,7	-	35,2	11,1	50,0
Çalıştığım yer ve ortam Türkiye ve Türkleri tanımam için yeterli değildi.	f	2	5	16	11	19
	%	3,7	9,3	29,6	20,4	35,2

Tablo 9’da görüldüğü gibi “Türkiye’de gerçekleştirdiğimiz dil pekiştirme programının konuşma ve anlamaya geniş katkısı oldu.” maddesine katılımcıların % 40,7’si “Kesinlikle haklısınız”, % 22,2’si “Biraz Katılıyorum”, % 31,5’i “Katılıyorum”, % 1,9’u “Katılmıyorum” ve % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüşlerini söylemiştir. Buna göre katılımcıların çoğunluğu Türkiye’de dil pekiştirme programına katılmalarıyla konuşma ve anlama becerilerinin geliştiğini düşünmektedir.

“Türkiye’de gerçekleştirdiğimiz dil pekiştirme programı sayesinde kendime özgüvenim arttı.” maddesine katılımcıların % 29,6’sı “Kesinlikle haklısınız”, % 27,8’i “Biraz katılıyorum”, % 38,9’u “Katılmıyorum” ve % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüş belirtmiştir. “Katılıyorum” düzeyinde görüş belirten olmamıştır. Buna göre; öğrenciler özgüvenlerini yeterli görüyor olabilirler. Diğer taraftan özgüven eksikliği olup, bu durumu geliştirememiş öğrenciler de olabilir. Dil pekiştirme programının öğrencilere özgüvenlerini kazandırmaları konusunda yardımcı olması için, daha çok sosyal aktiviteye katılma şansı

yakalamaları sağlanabilir. Özgüvenli öğrencilerin ise, bu programda güven eksikliğine sahip öğrencilere yardımcı olması teşvik edilebilir.

“Türkiye’de gerçekleştirdiğimiz dil pekiştirme programı sayesinde Türk lehçeleri arasındaki ortak kelime sayısı ve benzerliklerin çok olduğunu farkına vardım.” maddesine katılımcıların % 31,5’i “Kesinlikle haklısınız”, % 13,0’ı “Biraz katılıyorum”, % 44,4’ü “Katılıyorum”, % 7,4’ü “Katılmıyorum” ve % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğunluğu % 44,4 oranla bu düşünceye katıldıklarını ifade etmiştir. Türk lehçeleri arasındaki ortak kelime sayısı ve benzerliklerin çok olduğunu düşünmektedirler.

“Kelimelerin farklı söyleyişte olmasına rağmen ortak, benzer anlamda kullanıldığını gördüm.” Maddesine öğrencilerin % 29,6’sı “Kesinlikle haklısınız”, %22,2’si “Biraz katılıyorum”, % 37,0’ı “Katılıyorum”, % 9,3’ü “Katılmıyorum” ve % 1,9’u “Hiç katılmıyorum” düzeyinde düşüncelerini belirtmişlerdir. Buna göre; öğrencilerin geneli kelimelerin farklı söyleyişte olmasına rağmen, benzer anlamda kullanıldığını gördüklerini söylemişlerdir.

“Dil pekiştirme programı sırasında şahit olduğum çoğu atasözü ve deyimlerin kendi lehçemdeki gibi ve söyleyişime benzer olduğunu gördüm.” maddesine katılımcıların % 24,0’ı “Kesinlikle haklısınız”, % 30,0’ı “Biraz katılıyorum”, % 38,0’ı “Katılıyorum”, % 6,0’ı “Katılmıyorum” ve % 2,0’ı “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Öğrencilerin % 38,0’ı bu görüşe katıldıklarını ifade etmiştir. Kırgızca atasözü ve deyimlerin söyleyişinin çoğunun Türkçeyle benzer olduğunu düşünmektedirler.

“Dil pekiştirme programı sayesinde bilgi, görgü ve ufukum genişledi.” maddesine katılımcıların % 40,7’si “Kesinlikle haklısınız”, % 13,0’ı “Biraz katılıyorum”, % 40,7’si “Katılıyorum”, % 1,9’u “Katılmıyorum” ve % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Bu sonuca göre; öğrencilerin genelinin görüşü, Dil Pekiştirme Programı sayesinde bilgi, görgü ve ufuklarının genişlediğidir.

“Dil pekiştirme programı Türkiye ve Türkleri yakından tanımama yardımcı oldu.” maddesine katılımcıların % 50,0’ı “Kesinlikle haklısınız”, % 11,1’i “Biraz katılıyorum”, % 35,2’si “Katılıyorum”, % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. “Katılmıyorum” düzeyinde cevap veren öğrenci yoktur. Öğrenciler Dil pekiştirme Programı sayesinde Türkiye’yi ve Türkleri tanıdıklarını söylemişlerdir.

“Çalıştığım yer ve ortam Türkiye ve Türkleri tanımam için yeterli değildi.” maddesine katılımcıların % 35,2’si “Kesinlikle haklısınız”, % 20,4’ü “Biraz katılıyorum”, % 29,6’sı “Katılıyorum”, % 9,3’ü “Katılmıyorum” ve % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir.

Buna göre; katılımcıların çoğunluğu çalışılan yer ve ortamda Türkiye ve Türkleri tanımak için yeterli olmadığını düşünmektedir. Bunun nedeni Antalya’ya yurtdışından gelen çok sayıda turist olması olabilir.

Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Kişisel Gelişimlerine Katkısına İlişkin Görüşleri

Tablo 10. Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Kişisel Gelişimlerine Katkısı Boyutuna İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Kişisel Gelişimlerine Katkısı	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Haklısınız
Çalıştığım ortam iş disiplini kazanmamı sağladı.	f 4 % 7,4	3 5,6	15 27,8	11 20,4	21 38,9
Çalıştığım ortam birlikte iş yapma alışkanlığı kazandırdı.	f 5 % 9,3	2 3,7	13 24,1	17 31,5	17 31,5
Ailemin kontrolü dışında kendi kendime karar verme ve iş yapma becerisini kazandım.	f 3 % 5,6	3 5,6	16 29,6	7 13,0	25 46,3
Günlük, haftalık ve aylık planlama yaparak yaşamaya alıştım ve bunu bir yaşama şekline dönüştürdüm.	f 4 % 7,4	3 5,6	11 20,4	16 29,6	20 37,0
İş giriş çıkış saatlerine eksiksiz uyma alışkanlığı kazandım ve bunun önemini kavradım.	f 2 % 3,7	2 3,7	15 27,8	12 22,2	23 42,6
Bazen verilen görev ve sorumlulukları zamanında ve yerinde yapmayı öğrendim.	f 3 % 5,6	1 1,9	13 24,1	6 11,1	31 57,4
İnsanlararası ilişkilerde selamlaşmanın ve güler yüzlü davranmanın çalışma hayatına katkısı olduğunu öğrendim.	f 2 % 3,7	2 3,7	13 24,1	7 13,0	30 55,6
Şikayet etme yerine sorun çözme alışkanlığı kazandım.	f 4 % 7,4	2 3,7	16 29,6	8 14,8	24 44,4
İnsanlararası eşit ve adil davranmayı öğrendim.	f 3 % 5,6	2 3,7	16 29,6	12 22,2	21 38,9
Kendimce mantıklı ve doğru bulmadığım bir işin yapılması istendiğinde doğru bildiğim görüşlerimi açıkça ifade etmeyi öğrendim.	f 2 % 3,7	5 9,3	9 16,7	13 24,1	25 46,3
Program giyim-kuşam ve zevklerimizde değişikliğe sebep oldu.	f 11 % 20,8	10 18,9	14 26,4	7 13,2	11 20,8
Kıyafet seçiminde markalı giyinme tercihlerime sebep oldu.	f 11 % 20,8	15 28,3	11 20,8	10 18,9	6 11,3
Program sayesinde kıyafet markaları konusunda bilgi sahibi oldum.	f 8 % 15,1	12 22,6	15 28,3	11 20,8	7 13,2
Sizin giyim-kuşamınızın karşı taraftaki insanların sizi değerlendirmelerinde etkili olduğunu öğrendim.	f 4 % 7,5	7 13,2	13 24,5	14 26,4	15 28,3
Yemek-servis hizmetlerinin ve müşteriye davranış şekillerinin çok önemli olduğunu öğrendim.	f 1 % 1,9	4 7,4	14 25,9	12 22,2	23 42,6
Yabancı turistlere iyi davranma ve dil bilmenin ülke ekonomisine katkısını öğrendim.	f 2 % 3,7	4 7,4	12 22,2	4 7,4	32 59,3
Program sayesinde Manas üniversite Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi'nin verdiği dil eğitiminin pratik için yeterli olduğunu düşünüyorum.	f 5 % 9,3	6 11,1	13 24,1	6 11,1	24 44,4
Program mezuniyetten sonra yapacağım işler konusunda ufkumun açılmasını sağladı.	f 7 % 13,2	6 11,3	11 20,8	10 18,9	19 35,8

Tablo 10 incelendiğinde “Çalıştığım ortam iş disiplini kazanmamı sağladı.” maddesine katılımcıların % 38,9’u “Kesinlikle haklısınız”, % 20,4’ü “Biraz katılıyorum”, % 27,8’i “Katılıyorum”, % 5,6’sı “Katılmıyorum” ve % 7,4’ü “Hiç katılmıyorum” düzeyinde

görüşlerini belirtmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu çalıştığı iş ortamında iş disiplini kazandığını düşünmektedir.

“Çalıştığım ortam birlikte iş yapma alışkanlığı kazandırdı.” maddesine katılımcıların % 31,5’i “Kesinlikle haklısınız”, % 31,5’i “Biraz katılıyorum”, % 24,1’i “Katılıyorum”, % 3,7’si “Katılmıyorum” ve % 9,3’ü “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Buna göre; katılımcıların çoğunluğu çalıştıkları ortamda işbirliği yaparak çalışma konusunda tecrübe kazandıklarını ifade etmişlerdir.

“Ailemin kontrolü dışında kendi kendime karar verme ve iş yapma becerisini kazandım.” maddesine katılımcıların % 46,3’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 13,0’i “Biraz katılıyorum”, % 29,6’sı “Katılıyorum”, % 5,6’sı “Katılmıyorum”, % 5,6’sı “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüş belirtmiştir. Buna göre % 46,3 ortalamaıyla katılımcıların çoğunluğu ailenin kontrolü dışında, kendi kendine iş yapma ve karar verme becerisini kazandığını düşünmektedir.

“Günlük, haftalık ve aylık planlama yaparak yaşamaya alıştım ve bunu bir yaşama şekline dönüştürdüm.” maddesine katılımcıların % 37,0’i “Kesinlikle haklısınız”, % 29,6’sı “Biraz katılıyorum”, 20,4’ü “Katılıyorum”, % 5,6’sı “Katılmıyorum” ve % 7,4’ü “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüş belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin çoğunluğunun günlük, haftalık ve aylık planlama yapmaya alıştığını göstermektedir.

“İş giriş çıkış saatlerine eksiksiz uyma alışkanlığı kazandım ve bunun önemini kavradım.” maddesine katılımcıların % 42,6’sı “Kesinlikle haklısınız” düzeyinde cevap vermiştir. Bu durum katılımcıların genelinin düşüncesinin iş giriş çıkış saatlerine eksiksiz bir şekilde uyum kazandığı olduğu yönündedir. Bu durum önemini de kavradıkları görülmektedir. Bununla birlikte, katılımcıların % 22,2’si “Biraz katılıyorum”, % 27,8’si “Katılıyorum”, % 3,7’si “Katılmıyorum” ve % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüşünü bildirmiştir.

“Bazen verilen görev ve sorumlulukları zamanında ve yerinde yapmayı öğrendim.” maddesine katılımcıların % 57,4’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 11,1’i “Biraz katılıyorum”, %24,1’i “Katılıyorum”, % 1,9’u “Katılmıyorum” ve % 5,6’sı “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Katılımcılar bu program süresince kendilerine verilen sorumlulukları zamanında ve yerinde yapmaya gayret etmişlerdir. Çoğunluğun bu görüşe katılması bize bu durumu açıklamaktadır. Bu olumlu özelliklerin kazandırılmış olması, programın başarılı olduğunu göstermektedir.

“İnsanlar arası ilişkilerde selamlaşmanın ve güler yüzlü davranmanın çalışma hayatına katkısı olduğunu öğrendim” maddesine katılımcıların % 55,6’sı “Kesinlikle haklısınız”, % 13,0’i “Biraz katılıyorum”, % 24,1’i “Katılıyorum”, % 3,7’si “Katılmıyorum” ve % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüş belirtmiştir. Buna göre; katılımcıların büyük çoğunluğu program boyunca yaptıkları işleri sürdürürken, çevrelerindeki insanlarla selamlaşmanın ve güler yüz göstermenin çalışma hayatına katkısı olduğu düşüncesine katılmaktadır.

“Şikâyet etme yerine sorun çözme alışkanlığı kazandım.” maddesine katılımcıların % 44,4’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 14,8’i “Biraz katılıyorum”, % 29,6’sı “Katılıyorum”, % 3,7’si “Katılmıyorum” ve % 7,4’ü “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. İş hayatında sorunlar mutlaka olacaktır. Ancak tecrübe kazanan kişiler, bu sorunlardan şikâyet etme yerine, çözüm üretme alışkanlığı kazanabilir. Katılımcıların % 44,4’ü de bu görüşe katıldıklarını ifade etmiştir.

“İnsanlararası eşit ve adil davranmayı öğrendim.” maddesine katılımcıların % 38,9’u “Kesinlikle haklısınız”, % 22,2’si “Biraz katılıyorum”, % 29,6’sı “Katılıyorum”, % 3,7’si “Katılmıyorum” ve %5,6’sı “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Program

sonucunda öğrenciler çalışma süreleri boyunca insanlara eşit ve adil davranmayı öğrendikleri görüşüne çoğunlukla katılmaktadır. Katılımcıların % 38,9'luk geniş bir kesimi bu görüşe katılırken, % 3,7'lik az bir katılımcı "Katılmıyorum" düzeyinde düşüncesini belirtmiştir.

"Kendimce mantıklı ve doğru bulmadığım bir işin yapılması istendiğinde doğru bildiğim görüşlerimi açıkça ifade etmeyi öğrendim." maddesine katılımcıların % 46,3'ü "Kesinlikle haklısınız", % 24,1'i "Biraz katılıyorum", % 16,7'si "Katılıyorum", % 9,3'ü "Katılmıyorum", % 3,7'si "Hiç katılmıyorum" düzeyinde cevap vermiştir. Bu maddenin sonucuna göre; öğrenciler dil pekiştirme programı sayesinde etik davranışları da kazanmıştır. % 46,3'le yüksek düzeyde katılımcı, kendisine mantıklı ve doğru gelmeyen bir işi yapma konusunda kendi görüşlerini açıkça ifade etmeyi öğrendiği görüşüne katıldığını söylemiştir.

"Program giyim-kuşam ve zevklerimizde değişikliğe sebep oldu." maddesine katılımcıların % 20,8'i "Kesinlikle haklısınız", % 13,2'si "Biraz katılıyorum", % 26,4'ü "Katılıyorum", % 18,9'u "Katılmıyorum" ve % 20,8'i "Hiç katılmıyorum" düzeyinde cevap vermiştir. Buna göre çoğunluk % 26,4'le "Katılıyorum" düzeyinde cevap vermiştir. Öğrenciler bu programdan sonra giyim-kuşam ve zevklerinde değişiklik olduğunu fark etmiştir. Bununla birlikte, % 20,8 katılımcı bu maddeye katılırken, aynı yüzdedeki katılımcılar da "Hiç katılmıyorum" düzeyinde düşüncesini ifade etmiştir.

"Kıyafet seçiminde markalı giyinme tercihlerime sebep oldu." maddesine katılımcıların % 11,3'ü "Kesinlikle haklısınız", % 18,9'u "Biraz katılıyorum", % 20,8'i "Katılıyorum", % 28,3'ü "Katılmıyorum" ve % 20,8'i "Hiç katılmıyorum" düzeyinde cevap vermiştir. Buna göre öğrencilerin % 28,3'üyle çoğunluğu kıyafet seçiminde markalı giyinmeyi tercih etmesine neden olduğu düşüncesine katılmadığını belirtmiştir. Temiz ve güzel giyinmek, mutlaka markalı kıyafetler seçildiği zaman olacak diye bir kural yoktur. Uygun fiyata alınan kıyafetler de çok şık ve güzel olabilir. Öğrenciler de markalı giyimin pahalı olacağı düşüncesiyle çoğunlukla bu görüşü paylaşmıştır şeklinde düşünülebilir.

"Program sayesinde kıyafet markaları konusunda bilgi sahibi oldum." maddesine katılımcıların % 13,2'si "Kesinlikle haklısınız", % 20,8'i "Biraz katılıyorum", % 28,3'ü "Katılıyorum"

% 22,6'sı "Katılmıyorum" ve % 15,1'i "Hiç katılmıyorum" düzeyinde cevap vermiştir. Öğrencilerin % 28,3'ü "Katılıyorum" düzeyinde cevap vermiştir. Bu da öğrencilerin genelinde program sayesinde kıyafet markaları konusunda bilgi sahibi olduğunu göstermektedir.

"Sizin giyim-kuşamınızın karşı taraftaki insanların sizi değerlendirmelerinde etkili olduğunu öğrendim." maddesine katılımcıların % 28,3'ü "Kesinlikle haklısınız", % 26,4'ü "Biraz katılıyorum", % 24,5'i "Katılıyorum", % 13,2'si "Katılmıyorum" ve % 7,5'i "Hiç katılmıyorum" düzeyinde cevap vermiştir. En yüksek düzey % 28,3'le "Kesinlikle haklısınız" cevabı olmuştur. Öğrenciler giyim-kuşamın insanlar üzerindeki izlenimi etkilediğine çoğunlukla katılmaktadır.

"Yemek-servis hizmetlerinin ve müşteriye davranış şekillerinin çok önemli olduğunu öğrendim." maddesine katılımcıların % 42,6'sı "Kesinlikle haklısınız", % 22,2'si "Biraz katılıyorum", % 25,9'u "Katılıyorum", % 7,4'ü "Katılmıyorum" ve % 1,9'u "Hiç katılmıyorum" düzeyinde cevap vermiştir. Bu maddeye katılımcıların % 42,6'sı "Kesinlikle haklısınız" düzeyinde cevap vermiştir. Bu da katılımcıların çoğunluğunun yemek-servis

hizmetlerinin ve müşteriye davranış şekillerinin çok önemli olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

“Yabancı turistlere iyi davranma ve dil bilmenin ülke ekonomisine katkısını öğrendim.” maddesine katılımcıların % 59,3’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 7,4’ü “Biraz katılıyorum”, % 22,2’si “Katılıyorum”, % 7,4’ü “Katılmıyorum” ve % 3,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Bu durum öğrencilerin genelinin yabancı turistlere iyi davranma ve dil bilmenin önemini staj döneminden sonra daha iyi anladıklarını göstermektedir.

“Program sayesinde Manas üniversitesinin verdiği dil eğitiminin pratik için yeterli olduğunu düşünüyorum.” maddesine katılımcıların % 44,4’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 11,1’i “Biraz katılıyorum”, % 24,1’i “Katılıyorum”, % 11,1’i “Katılmıyorum” ve % 9,3’ü “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Bu sonuca göre; öğrencilerin % 44,4’lük kesimi “Kesinlikle haklısınız” cevabını verdiği için, Yusuf Balasagun Kırgız Milli Üniversitesi’nde verilen dil eğitiminin pratik için yeterli olduğu söylenebilir.

“Program mezuniyetten sonra yapacağım işler konusunda ufkumun açılmasını sağladı.” maddesine katılımcıların % 35,8’i “Kesinlikle haklısınız”, % 18,9’u “Biraz katılıyorum”, % 20,8’i “Katılıyorum”, % 11,3’ü “Katılmıyorum” ve % 13,2’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Buna göre; katılımcıların çoğunluğu katıldıkları staj programının kendilerine mezuniyetten sonra yapacakları işler konusunda daha iyi karar vermelerinde yardımcı olacağı görüşündedir.

Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Türkiye’yi Tanıtmaya Katkısı

Tablo 11. Öğrencilerin Dil Pekiştirme Programının Türkiye’yi Tanıtmaya Katkısı Boyutuna İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Haklısınız
Türkiye’ye gitmeden önce Türkiye hakkında yeterince bilgim vardı.	f	6	15	10	17	6
	%	11,1	27,8	18,5	31,5	11,1
Türkiye’ye gitmeden önce Türkiye hakkında yeterince bilgim yoktu.	f	8	15	15	7	9
	%	14,8	27,8	27,8	13,0	16,7
Türkiye’ye gitmeden önce yapacağımız iş ve sorumluluklar hakkında yetkililer tarafından yeterince bilgi verildi.	f	12	17	7	7	11
	%	22,2	31,5	13,0	13,0	20,4
Türkiye’ye gittikten sonra Türkiye hakkında düşüncelerim değişti.	f	4	4	15	7	24
	%	7,4	7,4	27,8	13,0	44,4
Türkiye’ye gittikten sonra Türkiye hakkındaki bilgilerimin yeterli olmadığını öğrendim.	f	3	4	18	12	17
	%	5,6	7,4	33,3	22,2	31,5
Türkiye’ye gidip geldikten sonra Türkiye ile ilgili görüşlerim olumlu yönde gelişti.	f	6	7	15	16	10
	%	11,1	13,0	27,8	29,6	18,5
Türkiye’ye gidip geldikten sonra Türkiye ile ilgili görüşlerim ve düşüncelerimde hiçbir değişiklik olmadı.	f	14	26	7	4	3
	%	25,9	48,1	13,0	7,4	5,6

“Türkiye’ye gitmeden önce Türkiye hakkında yeterince bilgim vardı.” maddesine katılımcıların % 11,1’, “Kesinlikle haklısınız”, % 31,5’i “Biraz katılıyorum”, % 18,5’i “Katılıyorum”, % 27,8 “Katılmıyorum”, % 11,1 “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermişlerdir. Buna göre; öğrencilerin çoğunluğu bu maddeye çok yüksek düzeyde

katılmamaktadır. % 31,5 düzeyinde öğrenci “Biraz katılıyorum” derken % 27,8 öğrenci “Katılmıyorum” cevabını vermiştir.

“Türkiye’ye gitmeden önce Türkiye hakkında yeterince bilgim yoktu.” maddesinin katılımcıların % 16,7’si “Kesinlikle haklısınız”, % 13,0’ı “Biraz katılıyorum”, % 27,8’i “Katılıyorum”, % 27,8’i “Katılmıyorum” ve % 14,8’i “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüşlerini belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin bir kısmının Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye hakkında bilgi sahibi olduklarını gösterirken, kimi öğrencilerin de ülkemiz hakkında bilgi sahibi olmadığına işaret etmektedir. Görüldüğü gibi % 27,8 “Katılıyorum” görüşüne karşılık eşit şekilde % 27,8 düzeyinde öğrenci “Katılmıyorum” düzeyini seçmiştir. Türkiye’nin Kırgızistan’daki tanıtımına daha çok önem verilmelidir. Dil Pekiştirme Programı gibi çalışmalar bu konuda ilerleme sağlanmasına da katkı sunmaktadır.

“Türkiye’ye gitmeden önce yapacağımız iş ve sorumluluklar hakkında yetkililer tarafından yeterince bilgi verildi.” maddesine katılımcıların % 20,4’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 13,0’ı “Biraz katılıyorum”, % 13,0’ı “Katılıyorum”, % 31,5’i “Katılmıyorum” ve % 22,2’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Buna göre; öğrencilerin % 31,5’iyle geneli “Katılmıyorum” düzeyinde cevap vererek, bu maddeye katılmadıklarını ifade etmiştir.

“Türkiye’ye gittikten sonra Türkiye hakkında düşüncelerim değişti.” maddesine katılımcıların % 44,4’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 13,0’ı “Biraz katılıyorum”, % 27,8’i “Katılıyorum”, % 7,4’ü “Katılmıyorum”, % 7,4’ü “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Öğrencilerin % 44,4’üyle büyük çoğunluğu Türkiye’yi gördükten sonra Türkiye hakkındaki düşüncelerinin değiştiğini düşünmektedir.

“Türkiye’ye gittikten sonra Türkiye hakkındaki bilgilerimin yeterli olmadığını öğrendim.” maddesine katılımcıların % 31,5’i “Kesinlikle haklısınız”, % 22,2’si “Biraz katılıyorum”, % 33,3’ü “Katılıyorum”, % 7,4’ü “Katılmıyorum”, % 5,6’sı “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir.

“Türkiye’ye gidip geldikten sonra Türkiye ile ilgili görüşlerim olumlu yönde gelişti.” Maddesine katılımcıların % 18,5’i “Kesinlikle haklısınız”, % 29,6’sı “Biraz katılıyorum”, % 27,8’i “Katılıyorum”, % 13,0’ı “Katılmıyorum”, % 11,1’i ise “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir.

“Türkiye’ye gidip geldikten sonra Türkiye ile ilgili görüşlerim ve düşüncelerimde hiçbir değişiklik olmadı.” maddesine katılımcıların % 5,6’sı “Kesinlikle haklısınız”, % 7,4’ü “Biraz katılıyorum”, % 13,0’ı “Katılıyorum”, % 48,1’i “Katılmıyorum”, % 25,9’u “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüşünü belirtmiştir.

Öğrencilerin Türkiye’de Kaldıkları Süre Boyunca Şirketin Sağladığı Lojman ve Sağlık Hizmetleri Hakkındaki Görüşleri

Tablo 12. Öğrencilerin Türkiye’de Kaldıkları Süre Boyunca Şirketin Sağladığı Lojman ve Sağlık Hizmetleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

	f	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Kesinlikle Haklısınız
Şirket şartnamede belirtilen sigorta ve sağlık işlemlerini yerine getirdi.	18	11	8	7	9	
	%	34,0	20,8	15,1	13,2	17,0

Şirket şartnamede belirtilen sağlık hizmetleri yerine getirmedim.	f	9	8	14	8	14
	%	17,0	15,1	26,4	15,1	26,4
Lojmanda kaldığım süre içerisinde belirlenen zaman takvimine uygun hareket ettim.	f	4	4	17	5	24
	%	7,4	7,4	31,5	9,3	44,4
Lojmanda kaldığım süre içerisinde belirlenen zaman takvimine uymadığım durumlar oldu.	f	17	12	10	5	10
	%	31,5	22,2	18,5	9,3	18,5
Lojmanda kaldığım süre içerisinde çevreme ve arkadaşlarıma karşı rahatsız edici davranışlarım olmadı.	f	4	4	16	6	24
	%	7,4	7,4	29,6	11,1	44,4
Lojmanda kaldığım süre içerisinde zaman-zaman kurallara uymayan ve rahatsız edici davranışları sergileyen arkadaşlarım oldu.	f	7	7	13	11	14
	%	13,5	13,5	25,0	21,2	26,9
Fırsat çıkarsa Türkiye'ye tekrar gitmek istiyorum.	f	4	0	12	12	24
	%	7,7	0	23,1	23,1	46,2

“Şirket şartnamede belirtilen sigorta ve sağlık işlemlerini yerine getirdi.” maddesine katılımcıların % 17,0’i “Kesinlikle haklısınız”, % 13,2’si “Biraz katılıyorum”, % 15,1’i “Katılıyorum”, % 20,8’i “Katılmıyorum” ve % 34,0’i “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir.

“Şirket şartnamede belirtilen sağlık hizmetleri yerine getirmedim.” maddesine katılımcıların % 26,4’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 15,1’i “Biraz katılıyorum”, % 26,4’ü “Katılıyorum”, % 15,1’i “Katılmıyorum”, % 17,0’i “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüşünü belirtmiştir.

“Lojmanda kaldığım süre içerisinde belirlenen zaman takvimine uygun hareket ettim.” maddesine katılımcıların % 44,4’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 9,3’ü “Biraz katılıyorum”, % 31,5’i “Katılıyorum”, % 7,4’ü “Katılmıyorum” ve % 7,4’ü “Hiç katılmıyorum” düzeyinde düşüncesini ifade etmiştir.

“Lojmanda kaldığım süre içerisinde belirlenen zaman takvimine uymadığım durumlar oldu.” maddesine katılımcıların % 18,5’i “Kesinlikle haklısınız”, % 9,3’ü “Biraz katılıyorum”, % 18,5’i “Katılıyorum”, % 22,2’si “Katılmıyorum” ve % 31,5’i “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir.

“Lojmanda kaldığım süre içerisinde çevreme ve arkadaşlarıma karşı rahatsız edici davranışlarım olmadı.” Maddesine katılımcıların % 44,4’ü “Kesinlikle haklısınız”, % 11,1’i “Biraz katılıyorum”, % 29,6’sı “Katılıyorum”, % 7,4’ü “Katılmıyorum” ve % 7,4’ü “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüşlerini bildirmiştir.

“Lojmanda kaldığım süre içerisinde zaman-zaman kurallara uymayan ve rahatsız edici davranışları sergileyen arkadaşlarım oldu.” maddesine katılımcıların % 26,9’u “Kesinlikle haklısınız”, % 21,2’si “Biraz katılıyorum”, % 25,0’i “Katılıyorum”, % 13,5’i “Katılmıyorum” ve % 13,5’i “Hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir.

“Fırsat çıkarsa Türkiye'ye tekrar gitmek istiyorum.” maddesine ise katılımcıların % 46,2’si “Kesinlikle haklısınız”, % 23,1’i “Biraz katılıyorum”, % 23,1’i “Katılıyorum”, % 0’i “Katılmıyorum” ve % 7,7’si “Hiç katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirmiştir.

Öğrencilerin Türkiye’de Kaldıkları Süre Boyunca Olumsuz Görülen Davranışları Hakkındaki Görüşleri

Tablo 13. Öğrencilerin Türkiye’de Kaldıkları Süre Boyunca Olumsuz Görülen Davranışları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Betimlenmesi

Öğrencilerin Türkiye’de Kaldıkları Süre Boyunca Olumsuz Görülen Davranışları	
Zamanında yatıp kalkmamak.	f 12
	% 22,2

İçki (alkol olarak) başkalarını rahatsız etmek).	f	4
	%	7,4
Uyku saatlerinde başkalarının odalarına gidip oturma.	f	7
	%	13,0
Yüksek sesle konuşarak çevreyi rahatsız etmek.	f	6
	%	11,1
Lojmandan kaçıp başka yerlere gitmek.	f	1
	%	1,9
Görevlilere karşı gelmek	f	1
	%	1,9
Cevapsız	f	23
	%	42,6

Öğrencilerin Türkiye’de Kaldıkları Süre Boyunca Olumsuz Görülen Davranışları Hakkındaki Görüşleri alt boyutunda en yüksek ortalamanın % 22,2 ile “Zamanında yatıp kalkmamak.” maddesinde olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin geneli % 42,6 ile bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Bunun nedeni öğrencilerin öz eleştiriden kaçmak istemeleri olarak da görülebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Toplumsal dilbilim çalışmalarının önemli olduğu gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır. Bireyi idealize etmek isteyen yapısal dilbilimin aksine, toplumsal dilbilim bireyi anlama üzerinde durmuştur. Toplumsal dilbilim çalışmaları, dilin merkezine inilerek yapılır. Bunu yaparken de toplumsal verilerden yararlanır. Dünyada bu konuda yapılan çalışmalar süreklilik göstermektedir. Ülkemizde az sayıda olan bu araştırmalara çalışmamız bir katkı sunabilecektir (Güven 2012: 60).

Toplumdilbilim; toplum ile dil ilişkisini her yönden araştırmaktadır. Dilbilimin bir alt dalı olan toplumbilim, farklı sorulara cevap arar. İnsanlar nasıl konuşuyor, hangi dile sahip, neden bu şekilde konuşmayı seçmiş gibi sorulara cevap bulunmaya çalışılır (Dağabakan 2012: 87).

Dili canlı bir varlık olarak kabul edenler için olduğu gibi dili iletişim aracı ve kültür aktarım vasıtası olarak görenler için de zamanla dildeki değişim kaçınılmazdır. Dilin canlı olması zaman içinde değişimlere uğramasına neden olur. Toplum dilbilim bu konuları da inceler. Her dil kendi içinde özelliklere sahip olsa da farklı dillerden de kelimeler alınabilir. Bazı kelimelerinse bazen farklı bir dilde karşılığı bulunamaz. Bu kültürün, inancın ve toplumun özelliklerinin bir sonucudur. Bu sebeplerle Dil bilimi çalışmaları sırasında, dildeki değişimlerle karşılaşmak kaçınılmaz bir durumdur. Dildeki değişimi engellemek için ne yaparsak yapalım, başarılı olamayız. Bu tür değişimler dil özleştirme çalışmaları yapanlar tarafından eleştirilse de değişim devam eder. Yaşayan her dil, tartışmaya ve değişime açıktır (Akay 2007:3).

Dil Pekiştirme Programı gençlere Türkiye’yi tanıma, gezme ve Türkiye’de yaşama fırsatı sağlamıştır. Genç yaşta böyle bir deneyim yaşamak öğrencilerin kişilik gelişimlerine katkı sunmuş, Türkçeyi daha iyi öğrenmelerini sağlamıştır. Bu programın öğrenciler için çok faydalı yönleri olduğu gibi zaman zaman aksayan tarafları da olduğu yaptığımız araştırma sonucunda görülmüştür.

Dil Pekiştirme Programı gibi çalışmalarda eksikliklerin ya da sorunların olması doğaldır. Önemli olan bu eksikliklerin tespit edilmesi ve programın iyileşmeye götürülmesidir. Araştırmamızın sonucunda gördük ki; öğrenciler Türkiye’ye yolculukları sırasında ve

barınma ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda bir sıkıntı yaşamamıştır. Sadece kaldıkları otelde sıcak ve soğuk su imkânları yeterli değildir. Öğrencilere şirketin sağlamış olduğu maddi imkânlar öğrencilerin görüşlerine göre yeterli değildir. Ancak daha önce belirtilmiş olan yeme, içme gibi imkânlar yeterli düzeydedir.

Şirket çalışanlarının etik olan ve olmayan davranışlarına bakıldığı zaman, şirket çalışanlarının farklı üniversitelerden gelen öğrencilere, üniversitesine göre herhangi bir ayrımcılık yapmadıkları görülmüştür. Erkek öğrencilere karşı herhangi bir küçük düşürücü davranışın gözlemlenmediği görülürken, kadın öğrenciler için durum aynı değildir. Kadın öğrencilere böyle bir ayrımcılık yapılarak bazı kötü ve kaba davranışlar sergilendiği görülmüştür. Bazı şirket çalışanları yabancı oldukları için de kötü ve kaba davranışlar göstermiştir. Bu durum ülkemizin tanıtımı açısından ve bizim toplumsal değerlerimiz açısından hoş karşılanabilecek bir durum değildir. Bununla ilgili olarak şirket çalışanlarına gerekli eğitimlerin verilmesi, yanlış davranışlar sergilemeye devam eden çalışanların tespit edilerek, işten çıkarılması yoluna gidilebilir.

Toplumun aynası olan dil, ait olduğu toplumun değerleri, ihtiyaçları, siyasi ve dini değişimleri, kültürel unsurlarıyla şekillenmekte ve değişmektedir. Toplumlar sahip oldukları etkileşim hareketlerini, bu hareketlerin içerisinde barınan sosyal siyasi ve dini gayelerini önce kültür sahasında daha sonra da dilleri üzerinde hayata geçirmektedirler.

Toplumda ortaya çıkan değişimler kendisini dilin söz varlığında, cümle yapısında, şekil özelliklerinde göstermektedir. Bu değişimlere en çok maruz kalmış Türkistan Cumhuriyetlerinin dili yanında Türkiye Türkçesi de bu değişimlerden üst düzeyde etkilenmiştir. Bu etkileşimin bugün tartıştığımız sorunlarıyla bir bütün olarak yaşama şekline dönüştüğünü görüyoruz.

Türk dünyasının Orta Asya geneline baktığımızda, Türkiye’den gelen aydınların çok iyi niyetlerle iyi işler başardığı görülmektedir. Ancak yüksek bütçeli yatırımlar, ekonomik destekler gönül kazanma bağlamında, kardeşlik duygularını besleme konusunda ne kadar başarılı olmuştur? Bu soruların cevapları sokakta aranmalı hatta ülkelerin uluslararası siyasetine yansıyan ilişkilerinde birbirlerini destekleme olgusunda sorgulanmalı.

Günümüzde Türk aydını ülke sorunları karşısında çok seslidir. Sorunu görme ve çözüm konularında hem fikir olması çok zordur. Türk aydını aynı bu zorluk içerisinde dil ve kültür konularında da bir istikrar yakalayamaz ve kendisine doğru çözümü bulamaz. Bu durumda yurt dışına giden aydınlarımız değişik kültür ve bakış açılarını dışarıya da taşırlar. Kendi ülkesi için umut ve çare olamayan bu farklı aydınlar hedef ülkelerdeki dil ve kültür konularındaki sorunlarda nasıl ortak çözümler üretebilirler?

Türklerin milli kimliğini içinde barındıran, milli kültürü somutlaştırarak biçimlere dönüştürmesiyle Türk alfabesinin başlangıcı olarak kabul edilen Bengütaş Alfabeti; yüzyıllarca önceki ortak kültürle günümüzdeki lehçeler arasında kurulan kültür bağının can damarıdır. Bu alfabenin Türk milleti için ortak kültür temelinde buluşturma özelliği vardır.

Günümüze kadar uzanan bunun canlı örneklerini Alisa Şükürlü Türk dokumaları olan kilim ve halı desenlerinde Bengütaş Harflerinin adeta bir iletişim aracı ve bir kültür taşıyıcısı olarak kullanıldığını “Motiflerin bazen tarihi bir hadiseyi canlandırdığını, bazen devletin sırlarını gösterdiğini Köktürk alfabesinden yararlanarak gösterdik.” (Şükürlü 1997:364-369) diyerek ifade eder.

Bu sebeple Bengütaş Alfabesinin ortak kültür değerlerini korumak ve yaşatmak adına bugün bu alfabeyi yeniden yaşatma çalışmalarının başlamasına olan ihtiyacı da belirtmek isteriz.

Emperyalistlerin “böl ve parçala” siyasetinin dille ilgili kısmı önce alfabe değişiklikleriyle gerçekleştirilir. 1 Mayıs 1925’te Azerbaycan’da Sovyet Hükümeti Lâtin alfabesini gazete ve resmi yazışmalarda mecbur tutar. 7 Ağustos 1925’te alınan bir kararla Arap yazısıyla basılmış yayınların Sovyetler Birliğine girmesi yasaklanır. Mart 1926 da Bakû’da toplanan Türkoloji kongresinde Sovyetler birliğindeki bütün Türk lehçe ve ağızlarının Lâtin harflerine uydurulması kabul edilir.

1926’da Bakû’da yapılan Kurultayın bir sonucu olarak bütün Türkistan Cumhuriyetleri Latin alfabesine geçme kararı alırlar ve kısa zaman içinde altyapılarını oluşturarak tamamen Latin alfabesine geçerler.

Sadece Kırgızlarda değil bütün Türk cumhuriyetlerinde dil birliğinin oluşmaması sorunlara neden olmaktadır. Bu konuda bir örnek verecek olursak, bu politikaların sonucu Özbek Türkçesi “Özbek Milli Dili” kabul edilir ve Özbek Milli Dili “Özbek sosyalist milletin millî, edebî dilidir.” (Şaabdurahmanov 1980:6) şeklinde açıklanarak Özbek milli dilinin gelişmesinin Özbek milletin gelişmesine bağlı olduğu belirtilir.

Bununla ilgili Fıtrat, “Emperyalist ülkeler bir milleti yok etmek için o milletin millî ve dinî ahlakını bozarlar. Ondan sonra millî dilini çürütürler (Fıtrat 1919b:14) demektedir. Bu bilinçle hareket eden Fıtrat, “Türkçe” terimiyle genel Türk dilini ifade eder. Örnekler verirken “Özbekçe” terimini kullanmaz. Çoğu zaman “Türkçemiz” ifadesini kullanır. Bu tercihte duygusallık değil, bilimsellik esastır.(Fıtrat 1919b).

1926’da Bakû’da yapılan Kurultayın bir sonucu olarak bütün Türkistan Cumhuriyetleri Latin alfabesine geçme kararı alırlar ve kısa zaman içinde altyapılarını oluşturarak tamamen Latin alfabesine geçerler. Kiril harflerinin Türk lehçe ve şivelerine uygulanışı, Rusların Orta Asya’da etkinliklerini pekiştirme yönünde büyük ölçüde kolaylık sağlamış, adeta düşünceleri esir alma yolunu açmıştır (Avcı 1997: 87). Anlaşılabileceği üzere günümüze gelinceye kadar alfabe ve dil üzerinden Türkistan Cumhuriyetleri oldukça fazla müdahale geçirmişlerdir. Bu müdahaleler sonucu haklar birbirinden uzaklaşmış hatta bazen düşman konumuna getirilmişlerdir. İşte bu ortam içerisinde Türkiye Cumhuriyeti bu olumsuz durumu tersine çevirme düşüncesiyle çok çeşitli girişimlerde bulunur. Bu girişimlerin başında eğitim ve kültürel konular gelmektedir.

Ülkeler komşu ya da akraba oldukları ülkelerle dostluk ya da çıkara dayalı ilişkiler kurarlar. Türkiye Cumhuriyeti Türkistan Cumhuriyetleriyle ilgili dostluğa dayalı ilişkiler kurmaya ve bu ilişkileri geliştirme konusunda çok kararlıdır. Bu kararlılığa uygun olarak oldukça fazla ekonomik ve kültürel yatırımlar gerçekleştirmektedir. Kırgızistan bu türden yatırımların en fazla yapıldığı ülkelere biridir. Bu yatırım çerçevesinde iki ülkenin ortak üniversiteleri vardır. Bu üniversitelerin giderlerinin % 80-90 gibi büyük bir kısmı hibe olarak Türkiye Cumhuriyeti tarafından karşılanmaktadır. Bütün öğrenciler için yurt ve burs imkânı vardır. Bir yıl Türkçe hazırlık eğitimi alırlar. Ülkenin diğer üniversitelerinin birçoğunda Türkiye Türkçesi bölümleri vardır. Türkiye’nin kültürel etki alanı içinde kalan ve Stratejik bir konuma sahip olan Kırgızistan’a, eğitim anlamında oldukça fazla yatırım yapan ülke konumundayız.

Bu ülkeye ekonomik destekle beraber, bu ülkenin öğrencilerine, eğitim amaçlı her türlü imkân verilmesi halde halkların dostluk ve yakınlığı anlamında beklenen seviyenin yakalandığını göremiyoruz. Eğitim yoluyla iş birliğini koruma ve geliştirmekle ilgili bütün

kurum ve kuruluşlar (STK'lar) aynı resmi hedefi söylemlerinde dile getirmelerine rağmen ortaya çıkan sonuçları, gerçek anlamda tartışmaya açan sosyolojik çalışmaların yapılması gerekir.

Kaynakça

- Akay, R. (2007). Dil değişiminin dilsel ve toplumsal nedenleri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:4, Sayı:1, 1-9.
- Avcı, Y. 2012. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil düşünce analizi teorisi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt 1, Sayı 3, 1-15.
- Avcı, Y. (1997). *Fıtrat ve eserleri, "Fıtrat'ın Türkçeciliği"* Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (2000). *Yeniden insan insana*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dağabakan Ö.F. (2012).Toplum dilbilimsel bir kavram olarak kadın-erkek dil ayırımına Türkçe ve Almanca açısından bir yaklaşım. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)*, 47, 87-106.
- Güven, A. (2012). Toplumsal dilbilimin kapsam alanı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Pamukkale Üniversitesi, Sayı 13, 55-62.
- Karasar, N. (2007). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Saussure, F. (1998). Genel Dilbilim Dersleri, Çev: B. Vardar, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Selçuk, A. (2007). Sosyal bir davranış biçimi olarak dil. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (17), 503-507.
- Selen, N. (1989). Toplumsal dilbilime giriş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Selçuk, A. (2007). Sosyal bir davranış biçimi olarak dil. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (17), 503-507.
- Şaabdurahmanov, Ş. Askeroca, M. Hacıev, A. Resulov, İ. Daniyarov (1980). Esir Türk ellerinde kültür emperyalizmi ve milli uyanış " Türk Kültürü ", Ankara.
- Şükürlü, A. (1997) Türk dokumaları üzerine köktürk motifleri. *Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi "* Manisa.
- Wittgenstein, L. (1969). Philosophische untersuchungen, in: Schriften Bd.I, Frankfurt am Main.
- Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society.